

Микола МИХАЙЛИЧЕНКО
(Суми, Україна)

**Дворянство Лебединського повіту
Харківського намісництва
за абетковими списками 1786 р.**

У даній статті ми, на основі відомостей, які містять абеткові списки, робимо спробу дослідження становища дворян Лебединського повіту. Наш інтерес до лебединського дворянства пояснюється тим, що судячи з абеткових списків, воно було досить чисельним. В абеткових списках знаходимо відомості про 108 дворян, які володіли нерухомим майном у повіті. При цьому, значну частку дворян повіту склали представники козацько-старшинських родів, у тому числі таких впливових як Алфьорови, Кондратьєви, Романови. Отже, ми вважаємо, що відомості, які містять абеткові списки дають нам можливість оцінити становище лебединських дворян на рівні окремих родин, а також дозволяють зробити деякі узагальнення стосовно внутрішньої ієрархії, шлюбної політики та соціальної замкненості місцевого дворянства.

Абеткові списки дворянських родів Харківського намісництва зберігаються в Центральному державному історичному архіві України в м. Києві в фондї 1709 (фонд Харківського намісницького правління). Ці списки під час упорядження справ архіву були розділені не на окремі томи однієї справи, що було б більш доцільним, а на дві окремі справи, які, при цьому, зберегли єдину нумерацію. У результаті такого розділення перші аркуші списків опинились у справі 911 (арк. 97 – 113 зв.), решта ж, починаючи з 114, становлять справу 912. Справи 911-912 містять абеткові списки дворян 7 повітів Харківського намісництва: Білопільського, Богодухівського, Вовчанського, Лебединського, Краснокутського, Миропільського, Чугуївського.

Укладання абеткових списків передбачалось “Жалованной грамотой на права, вольности и преимущества благородному русскому

дворянству”, виданою Катериною II 21 квітня 1785 р. Відповідно до 72-ї статті цієї грамоти повітові предводители дворянства мали скласти й надіслати губернському предводителю “список по алфавиту всем Дворянским родам в том уезде именем недвижимым владеющим”. Ці списки мали бути надіслані губернському предводителю дворянства, який, у свою чергу, “с выбранными уездными депутатами из списков уездных предводителей дворянства составит дворянскую родословную книгу губернии” [4, с. 352].

В “Жалованной грамоте” подавалася форма абеткового списку, яка складалася з семи граф. До першої графи вписувалось прізвище, ім’я та по-батькові дворянина, його вік. Друга графа містила відомості про шлюб (одружений, неодружений або вдовий, відомості про дружину). До третьої графи записувались відомості про дітей дворянина (імена, вік, місце служби і чин, якщо діти перебували на службі). Четверта, найбільша, графа містила відомості про кількість кріпаків і їх місце перебування. В п’яту графу записувалось місце проживання дворянина, в шосту – чин, в сьому – місце служби й посада [там само].

Зауважимо, що факт внесення дворянина до цих списків не гарантував йому набуття спадкового дворянства. Разом з тим, лише в поодиноких випадках, до родовідної книги потрапляли особи, які не були внесені до абеткових списків. Так, з екстрактів доказів дворян, які були внесені до родовідної книги Харківського намісництва у 1792 році, бачимо, що з 66 прохачів, лише три особи не були внесені до абеткових списків [8, арк. 1-63].

Прослідкувати хід і механізм створення абеткових списків дають нам можливість документи, які збереглись у фондах Харківського намісницького правління й Чугуївської дворянської опіки.

Перш за все зауважимо, що абеткові списки, які зберігаються в фонді Харківського намісницького правління, є копією, яка була надіслана губернським предводителем Григорієм Шидловським Харківському і Воронежському генерал-губернатору Василю Черткову у відповідь на лист-вимогу останнього датовану 11 грудня 1786 р. В цьому листі, зокрема, йшлося про складання “господам уездным предводителям по форме приложенной при высочайшей о дворянстве грамоты списков и о поверке оных один за одним дабы в двойне дворян написаны не были” [6, арк. 67]. Вже за два дні “от уездных господ дворянства предводителей о дворянах в их округах владеющих именными списки” були надіслані, про що свідчить “донесение” Григорія

Шидловського, датоване 13 груднем 1786 року [там само, арк. 97]. Швидкість виконання доручення може свідчити про те, що на той час абеткові списки вже були складені. Більше того, у жовтні 1786 р. дворянське депутатське зібрання починає свою нобілітаційну діяльність, про що свідчать записи у родовідній книзі Харківського намісництва. Так, одними з перших отримали спадкове дворянство представники старшинського роду Квіток: поручик Петро Прокопович, прапорщик Федір Олексійович, колезькі реєстратори Іван Олексійович і Григорій Олексійович Квітки. Зазначені дворяни були внесені, згідно з протоколом дворянського депутатського зібрання від 2 жовтня 1786 р., до шостої частини родовідної книги, і отримали дворянські грамоти під номером 3 [5, арк. 123-126]. Отже, на початок жовтня 1786 р. абеткові списки дворян вже були у розпорядженні дворянського депутатського зібрання.

Про джерела надходження відомостей, які мали бути внесені до абеткових списків, можуть свідчити документи, що збереглися у фондах дворянських опік. Так, у фондї Чугуївської дворянської опіки знаходимо “Наряд Чугуевской дворянской опеки представляемых формулярным списком о внесении дворян в дворянский список за 1785 год” [9, арк. 1-173]. З документів, які містить цей “наряд” бачимо, що головним джерелом абеткових списків були “формулярні списки”, складені за наведеною у “Жалованной грамоте” формою. Ці списки надсилались дворянами повіту на вимогу дворянської опіки, яка, в свою чергу, керувалась указом “Ея императорского величества оной опеки июня от 26 под № 61” [там само, арк. 1-153]. Разом з тим, відомості про дворян могли надходити з інших джерел. Так, 18 серпня 1785 р. з Чугуївського нижнього земського суду до дворянської опіки надійшов список “о всех здешнего округа дворянах штаб, обер и унтер офицерах также и о старшинских детях”. Цей список містив відомості про 98 осіб і був складений за формою абеткового списку [там само, арк. 154-168]. Відомості, які містить цей список, менш інформативно насичені ніж “формулярні списки” надані дворянами, інколи неповні, однак, в деяких випадках, вони залишались єдиним джерелом інформації про тих, чи інших дворян. Це, у першу чергу, стосується дворян, які мали нерухоме майно в повіті, але з тих, чи інших причин не могли надати відомості про себе. Отже, формуляри, надіслані дворянами, були основним, але не єдиним джерелом відомостей для майбутніх абеткових списків.

За своїми ознаками (ординарність походження, однорідність змісту, однотипність форми) абеткові списки можна віднести до масових джерел, що дозволяє нам використовувати їх як для узагальненої характеристики становища дворянства того чи іншого повіту, так і оцінки становища окремого дворянина.

Варто зазначити, що лебединське дворянство не було однорідним за соціальним і етнічним походженням. Абеткові списки, нажаль, не містили відомостей про походження дворянин. Проте, представників колишньої старшини Слобожанщини можна спробувати виділити серед інших, маючи у своєму розпорядженні списки слобідської козацької старшини 60-х років XVIII ст., опубліковані Світланою Потапенко [1]. Справа ж з'ясування походження решти дворян є досить складною.

У абеткових списках містяться відомості про 38 лебединських дворян, які визначені нами як представники колишньої слобідської старшини. Серед них знаходимо 9 представників старшинського роду Кондратьєвих, 5 – Романових, 5 – Алфьорових [6, арк. 98 зв.-100, 110 зв.-112; 7, арк.114 зв.-117].

Знаходимо серед дворян Лебединського повіту і представників козацько-старшинських родів Гетьманщини. Так, нами визначені як репрезентанти колишньої старшини Гетьманщини: представник полковницького роду Іваненків полковник Андрій Григорович Іваненков, та представник полковницького роду Миклашевських секунд-майор Іван Іванович Миклашевський [2, с. 303-304; 6, арк. 108 зв.-109; 7, арк. 117 зв.-118]. Були внесені до абеткового списку й представники козацької старшини, що мали козацькі чини, які свідчать про їх приналежність до еліти колишньої Гетьманщини¹. Це Мартин Захарович Могилат “малоросийской службы войсковой товарищ”, Марія Григоровна Могилатова, вдова військового товариша Степана Могилата, Марфа Матвіївна Полуботкова, вдова бунчукового товариша Василя Полуботка [там само, арк. 120 зв.-121, 122 зв.-123].

Впадає в вічі і майнова неоднорідність лебединського дворянства. В цьому сенсі, варто звернутись до відомостей про кількість кріпаків, якими володіли місцеві дворяни.

Всього, за даними абеткових списків, лебединські поміщики мали у своєму володінні 7094 ревізійних душ. Із них “подданных черкас”, тобто

¹ Такі козацькі чини як “військовий товариш”, та “бунчуковий товариш” існували лише на Гетьманщині.

українців, – 6798 (95,82%), “крестьян”, тобто російських селян – 296 (4,17%) [6, 98 зв.-112; 7, 114-137.].

Відомості про кількість ревізійних душ свідчать не лише про матеріальне становище дворян повіту, а й дозволяють стратифікувати дворянство за кількістю ревізійних душ. Відомо, що до скасування кріпацтва основним показником заможності дворянства були не розміри земельних володінь, а кількість кріпаків [3, с. 86].

На думку російського дослідника Б.Миронова, дворянство, з урахуванням майнового становища, можна поділити на три страти – нижча, середня і вища. Нижча страта, складалась з безпомісних і малопомісних дворян з кількістю кріпаків чоловічої статі менше 20, середня – з середньпомісних, які володіли від 21 до 100 ревізійних душ, вища – з господарів великих маєтків, з кількістю душ більш як 100. При цьому корпоративні права місцевих дворян і ступінь їх участі в управлінні напряму залежали від їх матеріального становища. Право займати будь-яку посаду в дворянському самоуправлінні отримували лише ті з дворян, які мали річний прибуток не менше 100 крб. Це значило, що дворянин повинен був мати не менше 20 душ, оскільки в 1780-і рр. середній оброк складав 5 крб. сріблом з ревізійної душі [там само, с. 86-87].

Така схема стратифікації дворянства за майновою ознакою, звичайно, досить умовна, однак вона дозволяє виділити серед місцевого дворянства як малозабезпечену частину, так і заможну і впливову верхівку (див.: табл.І).

З таблиці І, бачимо, що відсоток безпомісних і малопомісних дворян в Лебединському повіті сягав 43%. Це досить низький відсоток, якщо врахувати, що на 1777 р. частка малопомісних дворян Європейської Росії сягала 59% [там само, с. 89]. При цьому великопомісні дворяни, мали у своєму володінні 5176 ревізійних душ, що складало 72,96% від загальної кількості душ, якими володіли дворяни повіту.

Слід відмітити, що більшість великопомісних дворян були представниками колишньої слобідської старшин. Це Олена Матвіївна Алфьорова, вдова полкового осавула Федора Алфьорова (124 душ), Федосія Петрівна Кондратьєва, вдова полковника Степана Кондратьєва (241 душа), секунд-майор Василь Іванович Кондратьєв (238 душ), капітан Андрій Іванович Кондратьєв (351 душа), Ганна Євстратівна Кондратьєва, – вдова прапорщика Якова Кондратьєва (153), поручик Роман Іванович Кондратьєв (171 душа), поручик (колишній підпра-

порний Сумського козацького полку, син полкового обозного Тимофія Красовського) Іван Тимофійович Красовський (249 душ), Ульяна Романова, – вдова поручика Василя Романова (106 душ), поручик Іван Петрович Штепін (114 душ) [1, с. 207, 298; 6, 98 зв.-99, 110 зв.-113 зв.; 7, 114 зв.-116, 125 зв.-126, 134 зв.-135].

Таблиця І:

Майнове становище дворян, внесених до абеткових списків

Майнове становище	Кількість дворян		Кількість душ чоловічої статі	
	осіб	%	осіб	%
не мали кріпаків	19	17,59	-	-
менше 20 душ	27	24,99	234*	3,31
20-100 душ	42	38,88	1684**	23,73
більше 100 душ	18	16,66	5176	72,96
відомості відсутні	2	1,85	-	-
всього	108	100	7094	100

* включає 13 душ, які перебували у спільному володінні.

** включає 12 душ, які перебували у спільному володінні.

Серед великопомістних лебединських поміщиків були і представники колишньої старшини Гетьманщини – Андрій Григорович Іваненков (922 душі), Іван Іванович Миклашевський (804 душі), Марія Григоровна Могилатова (108 душ), Марфа Матвійовна Полуботкова (225 душ), [6, арк. 108 зв.-109; 7, 117 зв.-118, 120 зв.-121, 122 зв.-123].

Серед великопомістних поміщиків слід відмітити і дворян, які не належали до козацької старшини. Це секунд-майор Петро Семенович Деханов (330 душ), капітан Іван Якович Ісаков (107 душ), секунд-майор Семен Прокопович Масбюков (149 душ), дійсний статський радник Семен Олександрович Неплюєв (655 душ), секунд-майор Федосій Кузьмич Яцин (129 душ) [6, арк. 103 зв.-104, 109 зв.-110; 7, 118 зв.-119, 121 зв.-122, 136 зв.-137].

Як відомо, в тогочасній Російській імперії, місце дворянина в соціальній ієрархії у великій мірі визначалось його службовим становищем. Отже, спробуємо проаналізувати становище місцевого дворянства, на основі відомостей про службу і чини, які містять абеткові списки (див.: табл.ІІ).

Таблиця II:

Службове становище дворян, внесених до абеткових списків

службове становище дворян	в службі	у відставці*
штаб-офіцери	8	9
обер-офіцери	4	33
унтер-офіцери	2	6
чиновники до VIII класу**	6	-
чиновники VIII класу і вище	2	1
канцеляристи	1	1
сотники	-	4
військові товариші	-	1
всього	23	56

* включає дворян які перебуваючи у відставці займали посади по виборам дворянства.

** до даної категорії нами також включено лебединського городского лікаря Івана Лазаревського та полкового лікаря Тимофія Покровського-Калюжного [7, арк. 117 зв.-118, 123 зв.-124].

З таблиці II, бачимо, що більшість місцевих дворян обирала військову службу і на момент складання абеткових списків перебувала у відставці.

Не перебували на службі лише 4 дворянина, з яких двоє були повнолітніми. З повнолітніх дворян, не перебували на службі Олексій Горобцов, син померлого ротмістра Василя Горобцова, і Ілля Прутянул, син померлого поручика Андрія Прутянула [6, арк. 103 зв.-104; 7, арк. 123 зв.-124].

До таблиці II нами не були включені дворянські вдови. Як відомо, згідно з “Табели о рангах”, усі заміжні жінки “поступают в рангах по чинам мужей их” [10, с.19]. Це правило знаходить своє відображення і в абеткових списках, в яких вдови зазначались за чинами померлих чоловіків і розміщувались в списках поміж інших дворян по “старшинству” чинів. Всього ж в абеткових списках містяться відомості про 16 дворянських вдов. Серед них: 8 – жінки померлих обер-офіцерів, 3 – штаб-офіцерів, 3 – підпрапорних, 1 – полкового осавула, 1 – бунчукового товариша, 1 – військового товариша 1 – полкового лікаря [6, 98 зв.-100, 105 зв.-107, 110 зв.-113; 7, 114 зв.-117, 199 зв.-123, 125 зв.-127, 131 зв.-133, 136 зв.-137].

Абеткові списки також містять відомості про службу дворянських синів (див.: табл. III).

Таблиця III:

**Службове становище синів дворян,
внесених до абеткових списків**

службове становище дворянських синів	перебували на службі	у відставці
обер-офіцери	9	3
унтер-офіцери	24	-
чиновники до VIII класу	2	-
канцеляристи і підканцеляристи	3	-
придворні до VIII класу	1	-
всього	39	3

Аналізуючи характер служби дворянських синів видно, що вони також віддавали перевагу військовій службі. При цьому, з відомостей, які містять абеткові списки, стає очевидним, що в полк їх могли записувати у досить ранньому віці. Так, сини Василя Івановича Кондратьєва Михайло 15, і Іван 11 років, служили в Брянському піхотному полку сержантами [6, арк. 111 зв. - 112]. До цього ж полку був приписаний і дванадцятирічний сержант Осип Рубанов, син колезького реєстратора Матвія Рубанова [7, арк. 127 зв.-128].

Проаналізувавши інформацію про службовий стан лебединського дворянства, яка міститься в абеткових списках, ми можемо реконструювати склад місцевої бюрократії, особливо, якщо враховувати той факт, що земський ісправник, повітовий предводитель дворянства, повітовий суддя, засідателі повітового суду і нижнього земського суду обирались зі складу місцевого дворянства. Отже, за абетковими списками, станом на 1786 р., місцева бюрократія мала наступний склад:

1. Кондратьєв Андрій Іванович, капітан – повітовий предводитель дворянства [там само, арк. 111 зв.-112];

2. Кондратьєв Василь Іванович, секунд-майор – повітовий суддя [там само];

3. Єнін Ілля Семенович, секунд-майор – земський ісправник [6, арк. 106 зв.-107];

4. Копейчиков Петро Андрійович, титулярний радник – суддя повітової нижньої розправи [6, 112 зв.-113];

5. Кучеринов Гаврило Іванович, титулярний радник – повітовий стряпчий [7, 114 зв.-115];

6. Пономарьов Іван Іванович, прапорщик – повітовий скарбничий [7, 123 зв.-124].

7. Герасимов Йосип Ільїч, капітан – засідатель повітового суду [там само, 102 зв.-103];

8. Мезенцов Іван Гнатович, секунд-майор – засідатель повітового суду [там само, 118 зв.-119];

9. Деменков Семен Кирилович, прапорщик – засідатель повітового нижнього земського суду [6, 104 зв.-105];

10. Светайлов Амос Павлович, прапорщик – засідатель повітового нижнього земського суду [там само, 129 зв.-130];

11. Малоштанов Матвій Леонтіївич, вахмістр – засідатель повітового нижнього земського суду [там само, 120 зв.-121];

12. Єлшин Іван Іванович, прапорщик – засідатель нижньої розправи [6, 107 зв.-108].

В списках дворян Лебединського повіту також значаться дворяни, які займали посади в інших повітах намісництва: недригайлівський городничий секунд-майор Іван Ігнатович Варавін; миропільський городничий секунд-майор Йосип Петрович Ромашов; сотник Василь Андрійович Романов – засідатель недригайлівського повітового суду; брати Романови (сини полковника колишнього Сумського козацького полку Романа Романова): поручик Павло – недригайлівський предводитель дворянства, підпоручик Михайло – недригайлівський повітовий суддя, Степан – недригайлівський земський ісправник. Також, знаходимо відомості про намісника Орловського намісництва дійсного статського радника Семен Олександровича Неплюєва і секунд-майора Семена Прокоповича Масбюкова, який, згідно з записами в абетковому списку, “из гадяцкого дворянства избран депутатом” [6, 100 зв.-101; 7, 118 зв.-119, 121 зв.-122, 124 зв.-127].

Важливу інформацію про провінційне дворянство дають нам відомості про сімейне становище дворян. Так, спираючись на відомості про походження дворянських дружин, ми маємо можливість зробити висновки про становий характер шлюбів (див.: табл. IV).

Як ми бачимо з таблиці IV, більшість дворян Лебединського повіту укладали шлюб з представниця місцевої еліти. Отже, ми можемо говорити про досить високий рівень соціальної замкненості місцевого дворянства.

Окремо розглянемо характер шлюбів представників колишньої слобідської старшини. Абеткові списки містить відомості про 72 одружених дворян, з яких 22 дворянина визначені нами як представники колишньої слобідської старшини. У абеткових списках також знаходимо відомості про 18 шлюбів із доньками представників слобідської старшини. До їх числа слід додати доньок представників старшини, які були атестовані на російські чини. Так, до числа старшинських доньок ми включили дочок капітана Куколя-Яснопольського, поручика Павла Штепіна, поручика Павла Світайлова, відставного вахмістра (колишнього підпрапорного) Василя Труфанова.

Таблиця IV:

Походження дружин дворян, внесених до абеткових списків

Походження дворянських дружин	Всього в %	Всього
дворянки *	48,61	35
доньки слобідської козацької старшини **	25	18
доньки козацької старшини Гетьманщини	6,94	5
доньки канцеляристів	1,38	1
доньки священників	8,33	6
доньки купців	1,38	1
доньки міщан	1,38	1
доньки селян (обивателів)	5,55	4
вдови ***	1,38	1
відомості про походження відсутні	1,38	1
всього	100	72

* включає дворянських дружин, зазначених в абеткових списках як доньки поміщиків, чиновників, обер- і штаб-офіцерів.

** включає доньок представників старшини, які з різних причин не були атестовані на офіцерські чини, а також доньок колишніх полковників Матвія Куликовського, Романа Романова, та Михайла Донця-Захаржевського за своїми старими, козацькими чинами.

*** виділені в окрему групу, оскільки в абеткових списках вказувалось не їх соціальне походження, а чин першого чоловіка.

З відомостей, про дворянських дружин, бачимо, що найчастіше представники слобідської старшини брали шлюб з жінками, які належали до одного з ними соціально-етнічного середовища Всього,

абетковий список містить відомості про 10 шлюбів між представниками козацько-старшинських родів Слобожанщини. Так, син колишнього полковника Івана Кондратьєва Василь Кондратьєв був одружений з донькою полковника Матвія Куликовського, син полковника Романа Романова Михайло Романов – з донькою полкового осавула Федіра Алфьорова Парасковії, відставний підпоручик Степан Федорович Алфьоров – з донькою сотника Степана Ліницького [6, 99 зв.-100, 111зв. -112; 7, 125 зв.-126]. Абеткові списки також містять відомості про шлюби між представниками слобідської старшини і доньками представників козацької старшини Гетьманщини (4 шлюби). Так, поручик Роман Іванович Кондратьєв був одружений на донці військового товариша Степана Могилата Парасковією, сотник Тимофій Федорович Новомилинський – з племінницею бунчукового товариша Полуботка Ульяною, сотник Тихон Яковлевич Тимченков – з донькою військового товариша Якова Коновалова Ульяною [7, 114 зв.-115, 121 зв.-122, 132 зв.-133].

Як відомо, духовенство на Слобожанщині сприймалось тогочасним населенням Слобожанщини як частина місцевої еліти, тому шлюби між представниками слобідської старшини і священництва були непоодинокими. Так, син сотника Івана Красовського Іван, був одружений з донькою священника Миколаївської церкви м. Лебедина Лаврентія Чижевського Євдокією, колезький реєстратор Матвій Кирилович Рубанов – зі священницькою донькою Марфою, прапорщик Григорій Шапошніков – з священницькою донькою Тетяною [там само, 115 зв.-116, 127 зв.-128, 134 зв.-135].

Решта представників колишньої слобідської старшини була одружена з доньками дворян, які не належали до слобідської старшини: поручик Іван Тимофійович Красовицький (Красовський) – з донькою поміщика Матвія Ртіщева Марією, прапорщик Тимофій Петрович Шапошніков – з донькою “путивльського округу из дворян поручика” Герасима Черепова Варварою, відставний вахмістр Матвій Леонтіївич Малоштанов – з донькою поручика Христофора Павлинова Марією. Федір Іванович Красовський був одружений на вдові прапорщика Агафії, походження якої встановити не вдалося [6, 113 зв.; 7, 114, 115 зв.-116, 120 зв.-121, 134 зв.-135].

Що ж стосується старшинських доньок, то, досить непоодинокими були випадки, коли їх видавали заміж за дворянам, які, не належали до козацької старшини. Так, прем'єр-майор Іван Христофорович Штерач був одружений на дочці полковника Михайла Донця-Захаржев-

ського, секунд-майор Ілля Семенович Єнін – на дочці колишнього сотника Павла Штепіна, титулярний радник Гаврило Іванович Кучерінов – на “дочери шляхетской бывшей казачей службы полкового обозного Тимофея Красавицкаго Прасковии”, лебединський городовий лікар Іван Лазарович Лазаревський – на доньці підпрапорного Івана Кондратьєва. Доньки полковника Романа Романова Парасковія і Марія взяли шлюб відповідно з капітаном Олександром Петровичем Мужлановим і підполковником Марком Яковичем Северінциним, а колишній підпрапорний Василь Труфанов видав своїх дочок заміж за відставного підканцеляриста Василя Омеляновича Філімонова і секунд-майора Петра Олексійовича Плетенева [6, 106 зв.-107; 7, , 117 зв.-118, 119 зв.-120, 122 зв.-123, 128 зв.-129, 132 зв.-133, 133 зв.-134]. Всього ж 12 доньок слобідської козацької старшини були одружені на дворянах, які не належали до слобідської старшини.

Отже, відомості, які містять абетковий список дворян Лебединського повіту, дозволяють нам виділити серед лебединського дворянства кілька соціально-етнічних груп. Це представники слобідських козацько-старшинських родів, репрезентанти колишньої старшини Гетьманщини, російські дворяни. Місцеве дворянство, також можна стратифікувати за кількістю ревізійних душ. При цьому відмітимо, що найбільші поміщики повіту, Андрій Іваненков, Іван Миклашевський і Семен Неплюєв, не належали до слобідської старшини. Разом з тим, серед великопомісних дворян повіту переважали представники козацько-старшинських родів Слобожанщини. Про те, що представники слобідської старшини відігравали досить впливову роль серед дворян повіту, може свідчити той факт, що такі посади, як повітовий предводитель дворянства і повітовий суддя, займали представники старшинського роду Кондратьєвих. Разом з тим, більшість виборних посад у повіті займали російські дворяни. Аналіз відомостей про сімейне становище місцевого дворянства, дають нам можливість зробити певні висновки щодо “шлюбної політики” колишньої слобідської старшини. Так, ми бачимо, що дворяни, які належали до слобідських родів найчастіше одружувались на представницях своєї соціально-етнічної групи, тобто на старшинських доньках. Разом з тим шлюби між, старшинськими доньками і представниками російського дворянства також стають помітним явищем.

Таким чином, абеткові списки дворянських родів Лебединського повіту дають досить повне уявлення про становище місцевого дво-

рянства. Подальше вивчення абеткових списків інших повітів Харківського намісництва, їх опрацювання та публікація є складовою частиною дослідження історії еліти Слобідської України.

Джерела і література

1. Еліта Слобідської України. Списки козацької старшини 60-х років XVIII століття / упоряд. С. Потапенко. – Х.: “Райдер”, 2008. – 496 с.
2. Кривошея В. Генеалогія українського козацтва: Нариси історії козацьких полків. – Вид. 2-е, доп. – К.: Видавничий дім “Стилос”, 2004. – 391с.
3. Миронов Б. Н. Социальная история России периода империи (XVIII – начало XX в.) Генезис личности, демократической семьи, гражданского общества и правового государства. – СПб., 1999. – Т. 1. – 548 с.
4. Полное собрание законов Российской империи. – СПб., 1830. – Т. XXII. – № 16187. – С. 344–358.
5. Харківська Центральна наукова бібліотека. – Родовідна книга Харківського намісництва. – Ч. 6. – 330 с.
6. Центральний державний архів України у м. Києві (далі ЦДДАУК).– Ф. 1709. – Оп. 2. – Спр. 911. – 113 арк.
7. ЦДДАУК. – Ф. 1709. – Оп. 2. – Спр. 912. – 235 арк.
8. ЦДДАУК. – Ф. 1709. – Оп.2. – Спр. 2023. – 63 арк.
9. ЦДДАУК. – Ф. 1923. – Оп. 1. – Спр. 15. – 173 арк.
10. Шепелев Л.Е. Титулы, мундиры, ордена в Российской империи. – Л.: Наука, 1991. – 224 с.

Микола Михайліченко (Суми, Україна) *Дворянство Лебединського повіту Харківського намісництва за абетковими списками 1786 р.*

В статті, на основі абеткового списку дворян Лебединського повіту, досліджено становище місцевого дворянства. Особлива увага приділяється аналізу соціального і матеріального становища козацької старшини, її шлюбної політики.

Ключові слова: абеткові списки, дворянство, місцева еліта, козацька старшина, Лебединський повіт.

Николай Михайличенко (Сумы, Украина) *Дворянство Лебединского уезда Харьковского наместничества по данным алфавитных списков 1786 г.*

В статье, на основе алфавитного списка дворян Лебединского уезда, исследовано положение местного дворянства. Особое внимание автор

уделяет анализу социального и материального положения казацкой старшины, ее брачной политики.

Ключевые слова: алфавитные списки, дворянство, местная элита, казацкая старшина, Лебединский уезд.

Mikola Mikhailichenko (*Sumy, Ukraine*) **The nobility of Lebedin district Kharkov's province according to the nobility's handlist 1786**

The article that is based on the handlist of Lebedin's nobility is devoted to the situation of the local elite. The author analyses the social status, financial position and marriage relations of Cossack officialdom.

Keywords: handlist of nobility, nobility, local elite, Cossack officialdom, information potential.